

Austatud lugeja!

Kas teadsite, et me kaardistame teise inimese ära mõnekümne millisekundi jooksul? Nagu Kangur jt veel oma artiklis esile toovad, siis üks peamine omadus, mida me püüame välja selgitada, on usaldusväärsus. Seejuures pole me kuigi täpsed. Aga mis huvitav: me oleme oma ebatäpsuses ühesugused.

Riigikohtu ja Justiitsministeeriumi poolt 2018. aastal läbiviidud küsitluse kohaselt pidas Eesti kohtusüsteemi pigem usaldusväärseks või väga usaldusväärseks 88% advokaatidest. Tahaks öelda, et enam paremaks minna ei saa. Saab: prokuröridest usaldas kohut 97%. Kui panna siia kõrvale süüdimõistmise protsent kriminaalajades – 99 –, siis pole midagi ka imeks panna. Tõsi, prokuratuuri 2017. aastaraamatus öeldakse, et viimati nimetatud protsent on „mõneti eksitav“. Nimelt, kui võtta aluseks vaid üldmenetlus, saame süüdimõistmise protsendiks 92.

Et usaldus ja edukus ei ole siiski seotud, näitab seesama advokaatide usaldusnäitaja. Ei ole põhjust arvata, et advokaat (vabandust – advokaadi klient) võidab 88% kohtuasjadest. Juba kasvõi seepärast, et kriminaalajades on kaitsjaks reeglina advokaat ja võimalus saavutada õigeksmõistmine pole just suur. Mis puudutab muid menetlusliike, siis kui inimene ei esinda end kohtus ise või ei kasuta advokatuuri mittekuuluvat juristi teenuseid, siis on iga võidu korral kusagil ka advokaat, kes kaotas. Ja hoolimata sellest: juristid kohtust vasakul ja paremal usaldavad teda.

Inimestega, kes kohtus on käinud, lood nii roosilised ei olnud. Aga siiski oli ka nende usaldusnäitaja vägagi kõrge – keskmiselt 80%.

Niipalju nagu on inimesi, on ka arvamusi. Teadupärast on nii ka küsitlustega. Euroopa Komisjon tõi oma selleaastases õigusriigi raportis välja, et 57% vastanutest tajub Eesti kohtusüsteemi sõltumatust võrdlemisi suure või väga suurena. Ettevõtjatest arvab samamoodi 39%. See pilt autahvile ei pretendeeri. Juba oli kuulda ka proteste. Me ju armastame autahvleid.

ETV näitas inimõiguste kuu raames dokumentaalfilmi „Advokaat“ (Iisrael 2019). See räägib Iisraeli advokaadist ja poliitaktivistist Lea Tsemelist, kes seisab palestiinlaste õiguste eest ja on pühendunud sellele ka oma advokaaditöös. Filmile on kirjutanud eesti-keelse arvutuse advokaat Rait Kaarma.*¹

Üks kolleeg ütleb filmis peategelase kohta, et tema usub, aga mina enam ei usu.

Ma ei hakka filmi ümber jutustama. Üks lugu sealt aga siiski. Igapäevane, kui soovite. Prokurör pakkus advokaadi kliendile kokkulepet, mis eeldanuks süüdimõistmist koosseisu järgi, mida tema klient ei realiseerinud. Nad ei võtnud kokkulepet vastu, ehkki advokaadi noorem kolleeg seda tungivalt nõudis – põhjusel, et nad ei võida kohtus. Nii läkski ja enam veel – kohus mõistis kliendi kaks korda pikemaks ajaks vangi ja rangemale režiimile. Advokaat oli löödud. Aga vaataja ei kahtle hetkeks ka, et tuleb uus kaasus ja ta teeb seda uuesti. Ja kui vaja, siis veel. Sest nii oli tema ja tema klientide arvates õige. Usk õiguse kõikvõimsusesse oli nii suur, et advokaat oli veendunud – just see kaasus on see, mis jää murrab.

Nüüsiis – me ei pea kohtulahendeid sageli õigeks, aga me usume süsteemi võimekusse teha õigeid lahendeid. See on väga suur asi, võib-olla isegi kõige suurem. Sest kui ma filmist õigesti mäletan, siis kolleeg, kes usu oli kaotanud, oli ka ameti maha pannud.

Siit ilmselt ka kohtute kõrge usaldusnäitaja juristkonna hulgas – me töötame, järelikult me usume.

Katrin Prükk

¹ Arvutivõrgus: <https://kultuur.err.ee/1154926/arvustus-kas-advokaat-saab-tootada-vihaseft-ja-optmistlikult>.